

Отже, існує велике різноманіття засобів підвищення компетентності фахівців в області автосправи. Правильна організація заняття та зважене використання засобів підвищення компетентності під час викладення навчального матеріалу може бути запорукою успішного засвоєння студентами передбачених програмою знань, умінь та навичок.

Список використаної літератури

1. Доценко І.О. Інформаційні технології навчання – методологія і технологія навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів. Гірничий вісник. 2016. Вип. 101. С. 178–182.
2. Коваленко А.Б. Особливості застосування методів активного навчання у ВНЗ. Психологія: реальність і перспективи. 2013. Вип. 1. С. 13–16.
3. Колісник-Гуменюк Ю. Сучасні інтерактивні технології навчання. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2013. № 5. С. 118–124.
4. Котенко Т.М. Тренінг як засіб активізації навчання у вищій школі. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2009. Вип. 16(2). С. 143–147.
5. Логущ Л. Професійна орієнтація – формування усвідомленого вибору професії. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2013. Вип. 3-4. С. 90–96.
6. Осадча К.П. Засоби формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. №3 (17). С. 123–127.
7. Царенко В.О. Вебінар як технологія навчального співробітництва учнів і вчителів середніх шкіл. Інформаційні технології в освіті. 2011. Вип. 9. С. 90–94.
8. Чижикова О.В. Розвиток творчих здібностей студентів у процесі виконання самостійної роботи. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Педагогіка і психологія. 2012. Вип. 37. С. 28–31.
9. Юдова-Романова К. Ділові ігри як метод інтерактивного навчання в процесі підготовки бакалаврів театрального мистецтва: випуск нової постановки. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2015. Вип. 16. С. 198–212.
10. Янковська Л., Захарчин Л. Професійно-практична підготовка фахівців у вищій школі та її інноваційний розвиток у форматі «держава – вищі навчальні заклади – роботодавці». Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22. С. 367–373.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОРДІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСКРІЗНОЇ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «ЗДОРОВ'Я І БЕЗПЕКА» ОНОВЛЕНИХ ПРОГРАМ З ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

*Чемшит В.Г.
м. Полтава*

*Здорова людина – найдорожче творіння природи
Томас Карлейль*

Анотація. У статті розглядається проблема першочергової важливості, яка стоїть перед освітою взагалі і є сьогодні однією з ключових для нової української школи – формування здоров'язбережувальних компетентностей та позитивної мотивації на здоровий спосіб життя.

Ключові слова: здоров'язбережувальні компетентності, нова українська школа, здоров'язбережувальна діяльність, позитивна мотивація на здоровий спосіб життя,

інтерактивне навчання, змістові лінії, кіберсоціалізація молоді.

Людина, її життя і здоров'я є найвищими соціальними цінностями, визначеними Конституцією України.

Виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психологічного здоров'я (Закон України «Про загальну середню освіту») є одним із пріоритетних завдань закладів загальної середньої освіти.

Системно реалізується державна політика щодо збереження здоров'я молодого покоління, формування у дітей та молоді навичок здорового способу життя.

Формування ціннісного ставлення до свого здоров'я та здорового способу життя виступає важливою умовою сформованості у підлітків та молоді активної життєвої позиції, вміння цінувати себе як носія фізичних, духовних, душевних та соціальних сил.

Аналіз сучасної демографічної ситуації, а також її динаміки протягом останніх років свідчить про те, що в Україні існує глибока демографічна криза, інертна та практично некерована, негативні наслідки якої для подальшого розвитку України важко передбачити. За прогнозом ООН, зі збереженням динаміки скорочення кількості українців до 2030 р. зменшиться до 39 млн. У демографічному звіті ООН також зазначено, що в Україні найнижчий у світі природний приріст населення. Низький рівень народжуваності та високий рівень загальної смертності населення України виводить проблему здоров'я і тривалості життя в ранг загальнонаціональних.

На основі результатів ряду досліджень встановлено, що сучасний стан здоров'я молоді, який з року в рік погіршується, зумовлений не лише низьким економічним станом сімей, фізичними та психо-емоційними навантаженнями, стресовими ситуаціями, а й ознаками кризових явищ в ідеологічній та духовній сферах підлітків та молоді; поширенням шкідливих звичок та ризикової поведінки.

Особливу значущість має той факт, що саме під час соціалізації у підлітків вперше з'являється усвідомлене ставлення до свого здоров'я. Якщо воно не буде сформоване на цьому етапі, його не буде і в подальшому. Здоров'я слід розглядати як передумову для виконання людиною намічених життєвих цілей і завдань (1).

«Здоров'я найбільша цінність», – говорить народна мудрість.

Здоров'я людини залежить:

- на 20%– від стану довкілля;
- на 20 %– від генетичної спадковості;
- на 10 % – від медичної допомоги;
- на 50 %– від способу життя людини.

Відомий німецький філософ А. Шопенгауер писав: «Здоров'я настільки переважає всі блага життя, що воістину здоровий жебрак щасливіший за хворого короля».

Щоб зберегти здоров'я змолоду, потрібно виробити у себе звичку до здорового способу життя.

Школа покликана виконувати життєво важливу функцію – функцію стимуляції, допомоги і підтримки при входженні молодого покоління у світ життєвого досвіду.

Головне – комфортний простір для становлення успішної, щасливої дитини.

Підвести учасників освітнього процесу до усвідомлення необхідності розвитку власного потенціалу, вміння ставити життєві цілі й досягати їх, формувати відповідальне ставлення до свого майбутнього життя, позитивної мотивації на здоровий спосіб життя.

Школа, трудові колективи, сім'я – найефективніші інституції формування здорового способу життя та культури здоров'я дітей і молоді.

Спосіб життя сім'ї в основному обумовлює і спосіб життя дітей. Але, на жаль, сьогодні не всі батьки є прикладом для дітей у веденні здорового способу життя.

На шляху формування позитивної мотивації учнів до здорового способу життя важливе значення має діяльнісний і системний підходи.

Діяльнісний підхід вимагає культивування дієвої позиції особистості з метою власного становлення і розвитку її морального і духовного самовдосконалення.

Системний підхід передбачає цілісність у практичній діяльності, що спрямована на комплексну реалізацію здорового способу життя.

Серед форм та методів процесу формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя пріоритетна роль належить активним методам, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії, спрямовані на самостійний пошук істини і сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи і творчості (2).

Це, в першу чергу, *інтерактивні методи навчання*, орієнтовані на учня, які включають в себе низку взаємопов'язаних принципів і передових практик, які активно залучають учасників до процесу їхнього власного навчання.

Інтерактивне навчання – це навчання у процесі практики. Це навчання шляхом осмислення (рефлексії) власних дій. Усі ми вчимося на якомусь досвіді – на власному, виконуючі певні дії, або на чужому – у процесі спостереження за діями інших людей.

Інтерактивні методики дають можливість задіяти не тільки розум людини, але також почуття, емоції, волю якості, творчість – таким чином у процес навчання включається потенціал цілісної особистості. Дані методи навчання дозволяють охопити широке коло учасників та утримувати їхню цікавість (3).

Методи, прийоми та засоби навчання – це знаряддя праці вчителя. А.С. Макаренко образно назвав методінструментом доторкання до особистості. У цьому сутність методу.

Як зазначено у Концепції «Нової української школи», українські вчителі мають академічну свободу та є вільними у виборі форм організації навчально-виховного процесу, способів навчальної взаємодії (4), а також перенесенні акценту з викладання на фасилітацію навчання.

Одне з головних правил, яким керуються вчителі НУШ – це творчий підхід у навчанні. Саме він дає змогу урізноманітнити щоденні уроки та підтримувати той вогник жаги до нових знань, що палає у дітях!

НУШ буде розкривати потенціал кожної дитини.

Ключовим виховним елементом є приклад учителя, який має зацікавити дитину. Учитель – це ключова фігура освітніх реформ. Усе починається з учителя. Робота педагога – це постійний творчий пошук, неможливий без натхнення та любові до власної справи.

Сучасний учитель-демократичний учитель.

Усе життя Нової української школи буде організовано за моделлю поваги до прав людини, демократії, підтримання добрих ідей.

Зміст оновлених навчальної програм з трудового навчання та технології орієнтовано на формування в учнів ключових і предметних компетентностей, які покликані наблизити процес навчання до життєвих потреб учня, його інтересів та природних здібностей.

Для формування ключових і предметних компетентностей у зміст кожного предмету Нової української школи закладено наскрізні змістові лінії: «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність» [4].

Призначення наскрізних інтегрованих змістових ліній – формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння з різних предметів у реальних життєвих ситуаціях або виконання практичних завдань наближених до життя.

Результатом вивчення наскрізних змістових ліній є процес формування ключових компетентностей, які характеризуються доповненням учнівського досвіду з урахуванням їхніх природних нахилів та здібностей, професійних намірів, наявних готових знань з різних предметів.

Ключова компетентність – це знання, уміння і навички в комплексі зі сформованою життєвою позицією учня.

Здоров'язбережувальна компетентність учніве однією з ключових для української системи шкільної освіти.

Змістова лінія «Здоров'я і безпека» спрямована на формування особистості учня як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного члена суспільства, здатного дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище.

На уроках трудового навчання у 5-9 класах – це розуміти необхідність дотримання правил безпечної праці та організації робочого місця; безпечно користуватися інструментами та електроприладами вдома та під час занять, критично ставитись до інформації про товари для збереження власного здоров'я.

Дотримуватися правил безпечної праці під час виконання технологічних операцій; розуміти шкідливий вплив фарбових матеріалів на здоров'я людини та знати способи запобігання від їхньої дії; дбати про одяг, взуття та дотримуватися відповідних санітарно-гігієнічних вимог; розпізнавати маркування пластмас для виявлення впливу штучних матеріалів на власне здоров'я та навколишнє середовище; розуміти чинники впливу хімічних матеріалів на здоров'я людини [5]/

Оновлена програма «Технології» 10-11 класи (рівень стандарту) має модульну структуру і складається з десяти обов'язково-вибіркових навчальних модулів.

В очікуваних результатах навчально-пізнавальної діяльності учнів чітко просліджується реалізація наскрізної змістової лінії «Здоров'я і безпека» у всіх 10-ти навчальних модулях.

Зокрема, учень:

-усвідомлює доцільність вибору конструкційних матеріалів, безпечних для здоров'я людини та навколишнього середовища Розуміє роль природних матеріалів як важливого екологічного ресурсу у збереженні довкілля.

(навчальний модуль «Дизайн предметів інтер'єру»);

-критично ставиться до добору текстильних матеріалів, склад яких впливає на здоров'я; усвідомлює важливість безпечної організації процесу виготовлення швейного виробу (навчальний модуль «Дизайн сучасного одягу»);

-критично ставиться до інгредієнтів, склад яких впливає на здоров'я споживача. Усвідомлює доцільність використання екологічно чистих косметичних засобів. Усвідомлює важливість запобігання формуванню шкідливих звичок, що негативно впливають на стан здоров'я та зовнішній вигляд. Дотримується санітарно-гігієнічних вимог, правил безпечної праці й організації робочого місця під час виконання проекту(навчальний модуль «Краса та здоров'я»);

-усвідомлює значення екологічно чистих продуктів харчування, критично ставиться до вибору інгредієнтів, які впливають на здоров'я споживача(добирає та визначає необхідну кількість інгредієнтів); усвідомлює важливість безпечної організації процесу виготовлення кулінарного виробу; обґрунтовує обрані технології, які забезпечують якісне виконання проекту (готує страви з дотриманням технологічної послідовності); дотримується правил гігієни та безпеки праці (навчальний модуль «Кулінарія»);

-усвідомлює вплив рослин на здоров'я людини; усвідомлює важливість безпечної організації процесу виготовлення та використання елементів садового дизайну (дотримується правил гігієни та безпеки праці), усвідомлює актуальність ландшафтного дизайну в сучасному житті (навчальний модуль «Ландшафтний

дизайн»);

- усвідомлює можливості підприємництва у створенні власного добробуту та його значення для суспільства, аналізує ризики майбутньої справи: характеризує можливості та загрози розвитку створюваної справи у зовнішньому середовищі, обґрунтовує доцільність організації власної справи» (навчальний модуль «Основи підприємницької діяльності»);

- усвідомлює необхідність урахування економічних та ергономічних вимог до проектування пристрою; критично ставиться до вибору матеріалів, джерел живлення, технологій виготовлення елементів моделі, ураховуючи можливий негативний вплив на довкілля; усвідомлює важливість безпечної організації процесу виготовлення моделі, дотримується та виконує правила організації робочого місця, правила електробезпеки (навчальний модуль «Основи автоматики і робототехніки»);

- обґрунтовує вибір конкретної САПР для виконання проекту; дотримується правил гігієни під час роботи з комп'ютерами; робить висновки про роль систем автоматизованого проектування у процесі практичної або творчої діяльності (навчальний модуль «Комп'ютерне проектування»);

- дотримується правил безпечної праці при виконанні технологічних операцій (навчальний модуль «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»).

Учителю трудового навчання (обслуговуючі та технічні види праці), технології під час роботи в навчальній майстерні на кожному уроці треба звертати увагу на те, чи дотримуються учні правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати з заходами попередження травматизму.

Особливу увагу слід звернути на аспектах кіберсоціалізації молоді в Інтернет-середовищі. У зв'язку з розвитком ІКТ та масштабністю використання Інтернету багато людей використовують всевітню мережу як засіб життя. Відбуваються процеси соціалізації в кіберпростір.

Основні джерела кіберсоціалізації молоді – це електронні засоби масової інформації (ЗМІ), Інтернет, телебачення, комп'ютерні ігри, що мають широкі можливості щодо створення віртуальної реальності. Вони істотно впливають на процес первинної соціалізації, у ході якої відбувається конструювання світу реальності особистості з елементами віртуальності.

Звичайно, використання Інтернету приносить сучасному поколінню велике задоволення, набагато спрощує життя. За допомогою всевітньої мережі усі мають доступ до різної навчальної інформації. Можна відвідати чи побачити різноманітні місця, при цьому не виходячи зі свого дому, спілкуватися зі своїми друзями на будь-яких відстанях.

Але, кіберпростір, створений всевітньою мережею та цифровими ЗМІ, може і негативно впливати на особистість. Зокрема, одним із наслідків цього процесу є девіантна поведінка індивіда, що не відповідає загальноприйнятим нормам.

Негативна девіантна поведінка людини у сфері інформаційних технологій часто свідчить про її нездатність передбачати наслідки своїх дій, проявляти належну гнучкість і переносити добре опановані поведінкові механізми в нову ситуацію, відчувати відповідальність за свої вчинки.

Проявами такої поведінки є факти недбалості, моральної незрілості, байдужості, дефіцит цікавості до різних сторін життя.

Крім того, з дедалі більшою популяризацією глобальної мережі збільшується кількість інтернет-залежних.

У 2008 році інтернет-залежність офіційно була визнана хворобою.

Нав'язливе бажання підключитися до мережі та нездатність відключитися від неї і є інтернет-залежністю, вплив якої на особистість має такий же результат, як

алкоголізм та наркоманія. (6)

Інтернет-галузь кіберсоціалізації найбільш активно розвивається і є специфічним фактором соціалізації. Тому соціалізації молоді в сучасному інформаційному суспільстві потребує подальшого дослідження та в разі необхідності розробки рекомендацій або вжиття конкретних заходів щодо негативного впливу на особистість кіберпростору.

Список використаної літератури

1. Лещу Н.О. Дорослішай на здоров'я : навч.-метод. посіб./ Н.О.Лещук, Ж.В.Савич, О.А.Голоцван.– К., 2012.– 214 с. С. 5–6.
2. Грязна С.В. Формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя учнівської молоді. Науково-методичний журнал «Основи здоров'я», № 3(87) березень 2018 р. С. 6–9.
3. Слободян Т., Гончарова М. Репродуктивне здоров'я та відповідальна поведінка учнівської молоді. Посібник для тренера ./ Т. Слободян, М. Гончарові. – Київ: Благодійний фонд «Здоров'я жінки і планування сім'ї», 2017. – 132 с. С.15–16.
4. Лист МОН України від 09.08.2017 р. № 1/9-436 Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році.
5. Сайт МОН України (Концептуальні засади реформування середньої школи «Нової українська школа»; Оновлена програма з трудового навчання для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів).
6. Береговенко Є.С., Староконь Є.Г. Психологічні аспекти кіберсоціалізації молоді в Інтернет-середовищі. Науково-методичний журнал «Шкільному психологу усе для роботи» № 11 (107) листопад 2017 р. С.2–5.

ПОНЯТТЯ «HUMAN SECURITY» В БЕЗПЕКОЗНАВЧОМУ ДИСКУРСІ

Дмитренко В.А.
м. Полтава

Анотація. У статті проаналізовано основні підходи до розуміння поняття «human security». Виділено два головних підходи до його трактування. З'ясовано його походження та змістове наповнення. Встановлена важливість цієї категорії для наукової та практичної розробки проблем пов'язаних з питаннями безпеки.

Ключові слова: безпека, глобальні проблеми, міжнародні організації, «human security».

Дискусія щодо змістовного наповнення поняття «безпека» тривала впродовж XIX-XX століття. За її підсумками було випрацьоване традиційне тлумачення безпеки, як передовсім безпеки держави та її громадян головно у воєнному ключі насамперед через запобігання війнам чи мінімалізації їхніх наслідків. Проте, в останні десятиліття простежується стійка тенденція відмови від такого розуміння цього поняття. На зміну йому приходять «розширений» підхід, який передбачає включення у цю дефініцію низки екологічних, економічних, соціальних, культурних, інформаційних й інших аспектів.

Популярною у безпекознавчих студіях стає англійська категорія «human security» похідна від слів human – людина, особа, особистість та security – захист, охорона, безпека. Вживання цього терміну дає змогу змістити головні акценти безпеки з держави на людину. Проте, вживання цього поняття відзначається значною амбівалентністю. Це пов'язано як з неоднозначним змістовим наповненням поняття так і з складністю перекладу слова human на українську та інші слов'янські мови, адже